

Overgenomen uit: Begijnhofkrant 45 (2014) 1

Lofdichten en Vreugdeliederen

Hugo Vanden Bossche

Bij de belangrijkste gebeurtenissen in het leven van de begijn, zoals haar *kleedinge*, de ceremonie waarbij een begijn haar definitieve habijt kreeg, steding (professie) waarbij ze officieel werd opgenomen in de begijnengemeenschap, of bij haar zilveren (meestal ‘*halven jubilé*’ genoemd), gouden, diamanten en briljanten jubileum werd er gefeest. In feite was elke gelegenheid goed om te feesten. In een Antwerps begijnenliedje uit de 18e eeuw klinkt het als volgt:

*Voorts daer zijn veel vreugde dagen
Dat wij alzoovrolijk zijn
Dan wij lachen met behaegen
Drinken somtijds een glasken wijn.
Dan een feestien dan een professie
Dan verjaardag, dan jubilé
Dan patroonsdag, dan processie
Alles brengt een feestien mé.*

Vanaf het einde van de zeventiende tot in de twintigste eeuw werden bij de meeste feesten hulde -, lofdichten of vreugdeliederen door begijnen of familieleden van de gevierde begijn geschreven.

De meeste lofdichten die bewaard gebleven zijn dateren uit de tweede helft van de achttiende tot het midden van de twintigste eeuw en verwijzen naar het belangrijkste moment in het leven van een begijn namelijk de professie. Deze lofdichten werden met veel zorg geschreven of gedrukt en versierd met bloemenkransen van veelkleurige geschilderde of papieren bloempjes en soms strohalmen.

Een prachtig voorbeeld is te bewonderen in het begijnhofmuseum. Dit lofdicht werd opgedragen aan ‘*Joufv. Maria Anna Geraldi doende haere professie op het vermaerd Beggyn-Hof binnen Turnhout*’ die op 25 september 1763 werd geprofest.

De lange tekst, mogelijk geschreven door haar broer, is een vrije ontlening aan het Hooglied (lied der liederen) van Salomo.

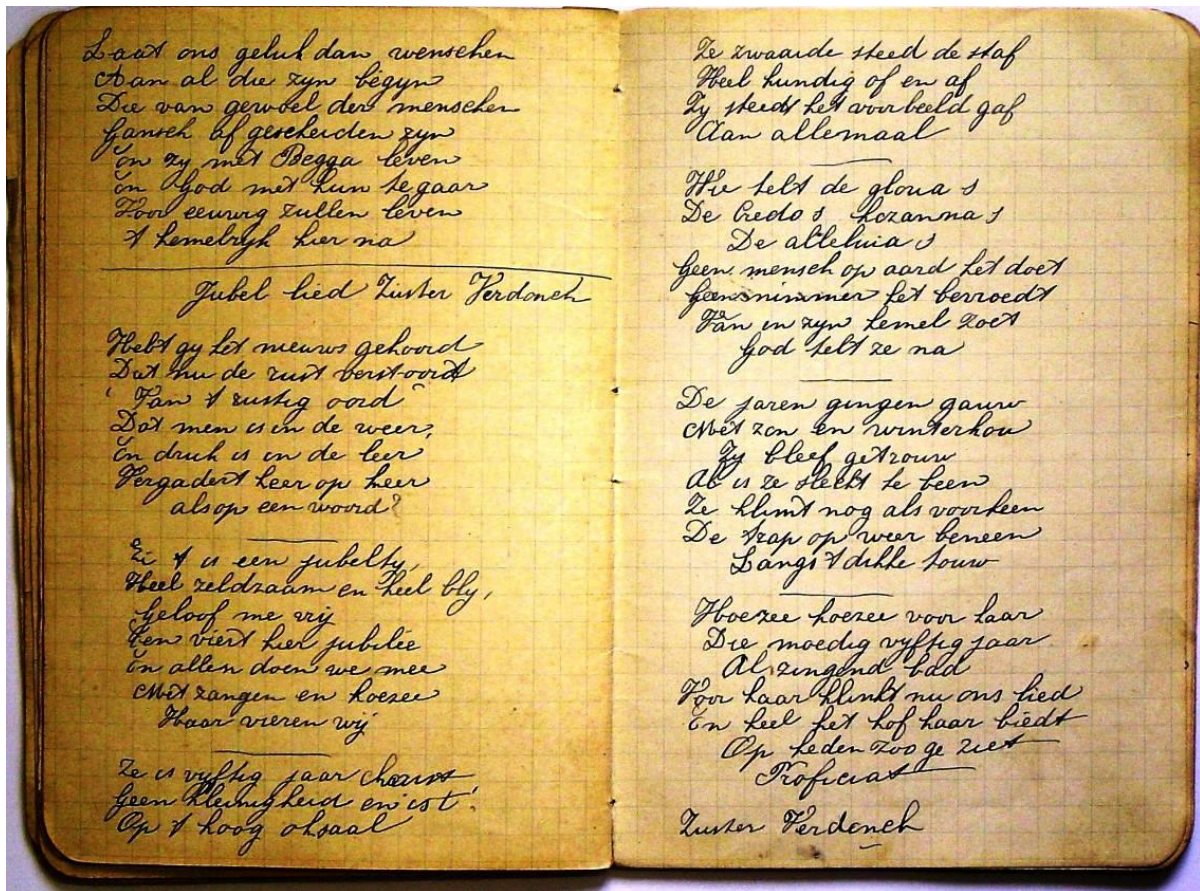
‘Wy lezen met wat liefden met wat groot verlangen Den Bruydegom syn Bruyt roept in het boek der Zangen. Komt, Bruyt in mynen Hof: daer heb ik u bereyd ‘tgeen toekomt aen myn’ Bruyt, die gy waerachtig zyt.’

Lofdicht opgedragen aan juffrouw Maria Anna Geraldi. Gedrukt 't Antwerpen, by Hubertus Bincken, Boekdrukker ende Verkoper, op de Cathelyne vest, in 't verguld Zwaard. Begijnhofmuseum Turnhout.

Zoals bij een aantal rijkelijk versierde lofdichten staat er bovenaan een voorstelling van de H. Begga (?) met kroon en boek. De tekst wordt gevolgd door een chronogram en een lied. Naast de professie gaven jubilea reden tot feesten en tot gelegenheidsdichten. Dit beperkte zich niet tot de viering van begijnen die 25, 50 jaar of langer waren gestede of ter ere van een Gentse grootjuffrouw 'vierende haeren vollen jubilé van vyftig jaer Beggyntjen ende vyf-entwintig jaer overste van heel het kleyn Beggyn-Hof'. Ook het jubileum van 25 jaar overste van de begijnhofschool in Dendermonde of 50 jaar choriste in het Turnhoutse begijnhof werd extra in de kijker gezet met een speciaal voor de gelegenheid geschreven lofdicht, jubel- of vreugdelied. Dit laatste vreugdelied staat opgeschreven in een handschrift met Nederlandse

liederen samen gebracht door Zuster Grauwmans. Dit handschrift toont dat niet alle lofdichten rijkelijk versierd waren.

Jubellied voor de Turnhoutse begijn Theresia Verdonck (†1943). Muziekcollectie begijnhof Turnhout. Handschrift met Nederlandstalige liederen (Zuster Grauwmans). B Tubeg Hs 17 f21r en f21v.

Niet alleen begijnen werden in de bloemetjes gezet. Zo werd in het Turnhoutse begijnhof in 1786 Petrus Janssens (†1799) gevierd: ‘pastor van ’t Beggyn-Hof tot Turnhout aldaer plegtiglyk vierende zyn zilvere Feest of d’halve jubilé van zyn gemeld herdelyk ampt’ (lofdicht begijnhofmuseum). In 1946 werd door de Zuster Le(e)naerts (†1975) een feestlied geschreven ter gelegenheid van het gouden priesterjubileum van Joannes Raeymaekers, pastoor van het begijnhof van Turnhout (1936 – 1948), dit werd gezongen op de wijze van ‘ouwe taaie’ (sic). De lofdichten of liederen waren zelden vergezeld van een uitgeschreven melodie. Een uitzondering is het op zondag 22 juni 2014 in de H. Kruiskerk gezongen ‘Vreugdezang Mademoiselle Tubicx’ waarvan de tekst voorzien is van een uitgeschreven muzieknotatie (voor een uitgebreid verslag van het concert zie verder in deze Begijnhofkrant).

In de lofdichten, feest- of vreugdeliederden worden de vermeende eigenschappen van de gevierde begijn soms poëtisch, soms enigszins gebaseerd op de bruidmystiek, maar meestal

nogal naïef beschreven. Iets pittiger teksten zijn te vinden in ‘paarschriften’, een voorbeeld hiervan vind je in deze Begijnhofkrant.

Hugo Vanden Bossche

Literatuur

- Corthals J. (2014) *Gregoriaanse gezangen van de begijnen uit de Lage Landen Psallentes Femina te gast in de Heilig Kruiskerk van het Turnhoutse begijnhof*. Begijnhofkrant 45: 10-12.
- Geybels H. (2004) *Vulgariter beghinae. Eight centuries of Beguine history in the Low Countries*. Turnhout.
- Jansen J. (1988) *Het kunstpatrimonium van het begijnhof van Turnhout*. Ministerie van Onderwijs. Koninklijk Instituut voor het kunstpatrimonium, Brussel. Vrienden van het Begijnhof van Turnhout.
- Mannaerts P. (ed.) (2008) *Beghinae in cantu instructae. Muzikaal erfgoed uit Vlaamse beghinhoven (middeleeuwen - eind 18de eeuw)*, Turnhout.
- Proost M. & Dergent K. (2003) *Miraculeuze ontdekking van lofdicht in het beghinhofmuseum*. Begijnhofkrant nr. 4.
- Stroobants A. (2006) *Gids voor het Sint-Alexiusbegijnhof en het beghinhofmuseum van Dendermonde*. Stadsbestuur Dendermonde, Stedelijke musea.
- Van Aerschot S. & Heirman M. (2002) *Vlaamse Begijnhoven Werelderfgoed*. 2de druk, Leuven.
- Vanden Bossche H. (2013) *Begijnen, beghinhoven en het Begijnhof van Turnhout*, Turnhout.